

Programación Docente de FAGOT I-IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FAGOT I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	Vento Madeira								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	9	9	9	9					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña				oscarfagot@edu.xunta.es				Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E16, E10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Mostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa afinación e a calidade sonora.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E16, E10
Coñece-las diversas convencións interpretativas dos distintos períodos da música instrumental, especialmente os referidos á escritura rítmica e/ou ornamentación que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo unha maior comprensión do feito musical.	T1, T2, T3, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X24, E11, E12, E14, E15
Aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T2, T3, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E16
Dominar a lectura a primeira vista e memorización de textos musicais que faciliten a integración en calquer formación musical.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E16, E10
Dominar o proceso de montaxe e raspado das cañas que permita o alumno dispoñer do material máis axeitado as necesidades interpretativas.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X6, X8, X24, E16
Interpretar obras e estudos de diferentes estilos en público con fidelidade ao texto e coherencia estilística, con especial atención a utilización do vibrato, articulacións e fraseo.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E16, E10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Técnica proposta	Cuatrimestres I-II: Perfeccionamento de toda a gama de artitulacións, modos de ataque e timbres en tódalas tonalidades ata 3 alteracións a unha velocidade mínima en semicorcheas de negra 80 tomando como referencia o método Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers. Práctica do control da afinación e calidade do son en tódolos rexistros.	TODAS

	Cuadrimestres III-IV: Perfeccionamento de toda a gama de articulacións, modos de ataque e timbres en tódalas tonalidades ata 5 alteracións a unha velocidade mínima en semicorcheas de negra 80 tomando como referencia o método Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers Práctica do control da afinación e calidade do son en tódolos rexistros. Utilización de recursos como: dobre picado, respiración circular e outros empregados actualmente na música contemporánea.	
O estilo e a forma	Ampliación dos coñecementos sobre as estruturas musicais, fraseo, ornamentación, timbres, articulación e tempo e a súa adecuación aos diferentes estilos. Aplicación das regras de ornamentar ao repertorio do fagot de acordo coas esixencias das distintas épocas e estilos	TODAS
A interpretación	Cuatrimestres I - IV. Preparación dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 2 obras e 6 estudos de estilos distintos por cuatrimestre. Perfeccionamento da concentración, control da tensión física e da respiración nas actuacións en público. Adestramento permanente e progresivo do xesto en relación co texto musical. Adestramento permanente e progresivo da comunicación. Emprego das novas tecnoloxías para potenciar a creatividade.	TODAS
Memorización e lectura a vista	Adestramento progresivo da lectura a vista e da memorización a través dos repertorio proposto nas clases polo docente. Os alumnos interpretarán de memoria polo menos unha das obras programadas en cada cuatrimestre.	TODAS
Audicións	Interpretación nas audicións públicas organizadas polo departamento dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 2 obras e 6 estudos de estilos distintos, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas.	2
Total de sesións por cuatrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. - Clases, audicións e tutorías.	24		24
Non presenciais - Traballo persoal		246	246
Total de horas por cuatrimestre			270

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E16, E110	40%
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade o texto, e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación.	T13, T17, X1, X3, X6, X11, X13, X21, E11, E12, E14, E15, E110	60%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E16, E110	40%
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade o texto, e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación.	T13, T17, X1, X3, X6, X11, X13, X21, E11, E12, E14, E15, E110	60%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Cuatrimestres I – IV. Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 2 obras de distintos estilos e 6 estudos, así como ás tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.	T13, T17, X1, X3, X6, X11, X13, X21, E11, E12, E14, E15, E110	100%

EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Cuatrimestres I – IV. Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 2 obras de distintos estilos e 6 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.	T13, T17, X1, X3, X6, X11, X13, X21, E1, E12, E14, E15, E110	100%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

1º Curso I – II

Estudios:

- Gatti - 22 Grandi Esercizi
- Menghini, V. – 18 Studi per Fagotto
- Milde, L. - Escalas y Arpeggios
- Giampieri, A. - 16 Studi giornalieri di perfezionamento
- Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers

Obras de referencia:

- Bach, J. Ch. - Konzer t Es-Dur
- Bach, J.S. - Suites para cello
- Bond, C. - Concer to en Sib nº 6
- Corrette, M. - Les délices de la solitude, Op.20
- Dard, A - Sonates
- Devienne, F. - Sonata en g menor
- Koechlin, C. - Sonata op. 71
- Mozar t, W.A. - Concer to en Bb K191
- Persichetti - Parable for solo Bassoon
- Saint-Säens, C. - Romance
- Sardelli, F.M. - Bassoon Sonata in D minor
- Schreck, G - Bassoon Sonata, op. 9
- Vivaldi, A. - Concerto in C FVIII/9

2º Curso III – IV

Estudios:

- Menghini, V. – 18 Studi per Fagotto
- Milde, L. - Concert Studies op. 26
- Giampieri, A. - 16 Studi giornalieri di perfezionamento
- Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers
- Pivonka, K. - Virtuozni étudy pro Fagot

Obras de referencia:

- Bach, J.S. - Suites para cello
- Bettinelli, B. - Studio da Concerto
- Böddecker, P.F. - Sonata sopra la Monica
- Fasch – Sonata C-Dur for bassoon and basso continuo
- Kalliwoda, J. W. - Variations and Rondo B flat major op. 57
- Kozeluh - Concerto en C
- Schreck, G - Bassoon Sonata, op. 9.
- Telemann, G.Ph. - Sonata E m
- Vivaldi, Concerto in Sol maggiore RV.493

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA
Conservatorio Superior de Música de Vigo

CSMV
CONSERVATORIO SUPERIOR
DE MÚSICA DE VIGO

galicia

Weber - Andante Rondo Ungarese

Weber, C.M - Concerto en Fa M

Programación Docente de FAGOT V - VII

Enseñanzas Superiores de Música Título superior de música (enseñanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FAGOT V-VII

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	Vento Madeira								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE					10	10	10		Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña				oscarfagot@edu.xunta.es				Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios que conduzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Mostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa afinación e a calidade sonora.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10
Coñece-las diversas convencións interpretativas dos distintos períodos da música instrumental, especialmente os referidos á escritura rítmica e/ou ornamentación que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo unha maior comprensión do feito musical.	T1, T2, T3, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X24, EI1, EI2, EI4, EI5
Aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T2, T3, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6
Dominar a lectura a primeira vista e memorización de textos musicais que faciliten a integración en calquer formación musical.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10
Dominar o proceso de montaxe e raspado das cañas que permita o alumno dispoñer do material máis axeitado as necesidades interpretativas.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X6, X8, X24, EI6
Interpretar obras e estudos de diferentes estilos en público con fidelidade ao texto e coherencia estilística, con especial atención a utilización do vibrato, articulacións e fraseo.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Técnica proposta	Cuatrimestres V-VII: Dominio de toda a gama de articulacións, modos de ataque e timbres en tódalas tonalidades a unha velocidade mínima en semicorcheas de negra 80 tomando como referencia o método Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers Práctica do control da afinación e calidade do son en tódolos rexistros. Utilización de recursos como: dobre picado, respiración circular e outros empregados actualmente na música contemporánea.	TODAS
O estilo e a forma	Ampliación dos coñecementos sobre as estruturas musicais, fraseo, ornamentación, timbres, articulación e tempo e a súa adecuación aos diferentes estilos. Aplicación das regras de ornamentar ao repertorio do fagot de acordo coas esixencias das distintas épocas e estilos	TODAS
A interpretación	Cuatrimestres V - VI. Preparación dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 2 obras e 6 estudos de estilos distintos por cuatrimestre. Cuatrimestres VII. Preparación dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 4 obras e 2 estudos por cuatrimestre. Perfeccionamento da concentración, control da tensión física e da respiración nas actuacións en público. Adestramento permanente e progresivo do xesto en relación co texto musical. Adestramento permanente e progresivo da comunicación. Emprego das novas tecnoloxías para potenciar a creatividade.	TODAS
Memorización e lectura a vista	Adestramento progresivo da lectura a vista e da memorización a través dos repertorio proposto nas clases polo docente. Os alumnos interpretarán de memoria polo menos unha das obras programadas en cada cuatrimestre.	TODAS
Audiucións	Interpretación nas audiucións públicas organizadas polo departamento dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 2 obras e 6 estudos de estilos distintos, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas.	2
Total de sesións por cuatrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. - Clases, audiucións e tutorías.	24		24
Non presenciais - Traballo persoal		276	276
Total de horas por cuatrimestre			300

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17,X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24,E11, E12, E14, E15, E16, E110	40%
Audiución pública	Valorarase o control técnico, fidelidade o texto, e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación.	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,E11,EI2,E14,E15,E110	60%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17,X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24,E11, E12, E14, E15, E16, E110	40%
Audiución pública	Valorarase o control técnico, fidelidade o texto, e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación.	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,E11,EI2,E14,E15,E110	60%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audiución pública	Cuatrimestres V - VI. Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 2 obras de distintos estilos e 6 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,E11,EI2,E14,E15,E110	100%

	<p>autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.</p> <p>Cuatrimestres VII.</p> <p>Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 4 obras de distintos estilos e 2 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.</p>		
--	---	--	--

EXTRAORDINARIA

Audición pública	<p>Cuatrimestres V – VI.</p> <p>Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 2 obras de distintos estilos e 6 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.</p> <p>Cuatrimestres VII.</p> <p>Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 4 obras de distintos estilos e 2 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.</p>	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,E11,EI 2,E14,E15,E10	100%
------------------	--	--	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos**3º Curso V – VI****Estudios:**

- Bitsch, M. - 20 Estudios
- Menghini, V. – 18 Studi per Fagotto
- Bozza, E. - Etudes journalières
- Giampieri, A. - 16 Studi giornalieri di perfezionamento
- Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers
- Ronnes R. - 16 Studies for The Orchestra Bassoonist

Obras de referencia:

- Arnold: Fantasy for bassoon Op.86
- Bach, C.Ph.E. - Concerto in E (cello)
- Bach, J.S. - Partita BWV1013 für fagot
- Bach, J.S. - Suites para cello
- Crusell, H - Concertino
- Dutilleux, H. - Sarabande et Cortège
- Koechlin, C. - Trois pieces op. 34
- Saint-Saëns, C. - Sonata
- Schumann, R - Fantasiestücke, Op.73
- Tansman, A. - Sonatina
- Telemann, G.Ph. - Fantasia 4 en d minor
- Villalobos, H. Ciranda das sete notas
- Vivaldi.A - Concierto en Do Mayor RV 466 Op.40 n°12
- Concierto en Do Mayor RV467 Op.40 n°5
- Concierto en Do Mayor RV 469 Op.40 n°8
- Concierto en Do Mayor RV 471 Op.40 n°9
- Concierto en Do Mayor RV 472 Op.40 n°1
- Concierto en Do Mayor RV 473 Op.57 n°2
- Concierto en Do Mayor RV 474 Op.45 n°1
- Concierto en Do Mayor RV 475 Op.40 n°18
- Concierto en Do Mayor RV 476 Op.40 n°27

Concierto en Do Mayor RV 478 Op.45 n°4
Concierto en Do Mayor RV 479 Op.40 n°14
Concierto en Do Mayor RV 480 Op.4 n°4
Concierto en Do menor RV 481 Op.45 n°7
Concierto en Mib Mayor RV 483 Op.40 n°10
Concierto en Mi menor RV 484 Op.45 n°2
Concierto en Fa Mayor RV 485 Op.45 n°5
Concierto en Fa Mayor RV 486 Op.40 N°19
Concierto en Fa Mayor RV 487 Op.40 n°6
Concierto en Fa Mayor RV 488 Op. 40 n°7
Concierto en Fa Mayor RV 489 Op. 40 n°21
Concierto en Fa Mayor RV 490 Op. 40 n°25
Concierto en Fa Mayor RV 491 Op. 40 n°13
Concierto en Sol Mayor RV 492 Op. 40 n°15
Concierto en Sol Mayor RV 493 Op. 40 n°26
Concierto en Sol Mayor RV 494 Op. 40 n°24
Concierto en Sol menor RV 495 Op. 40 n°20
Concierto en Sol menor RV 496 Op. 40 n°2
Concierto en La menor RV 497 Op.45 n°6
Concierto en La menor RV 498 Op.45 n°3
Concierto en La menor RV 499 Op.40 n°3
Concierto en La menor RV 500 Op. 57 n°1
Concierto en Sib Mayor RV 501 Op.45 n°8
Concierto en Sib Mayor RV 502 Op.40 n°11
Concierto en Sib Mayor RV 503 Op.40 n°23
Concierto en Sib Mayor RV 504 Op.40 n°22

4º Curso VII

.Estudios:

Bitsch, M. - 20 Etudes
Boutry, R. - 12 Estudios atonales
Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers
Piard, M. - 90 études pour le basson (vol. 2)
Pivonka, K. - Virtuozni étude pro Fagot
Rannes R. - 16 Studies for The Orchestra Bassoonist

Obras de referencia:

Arnold: Fantasy for bassoon Op.86
Berg, O. - Vértigo
Berwald, F - Konzertstück
Boutry, R. - Interferences
Denisov, E. - Sonata
Dubois, - Sonatine - Tango
Dutilleux, H. Sarabande et Cortège
Jolivet – Concerto for Bassoon, String Orchestra, Harp and Piano
Nussio, O. - Variations on an Arietta by Pergolesi
Rossini, G. – Concerto
Stockhausen - In Freundschaft
Villalobos, H. - Ciranda das sete Notas
Vivaldi.A - Concierto en Do Mayor RV 466 Op.40 n°12
Concierto en Do Mayor RV467 Op.40 n°5
Concierto en Do Mayor RV 469 Op.40 n°8
Concierto en Do Mayor RV 471 Op.40 n°9
Concierto en Do Mayor RV 472 Op.40 n°1
Concierto en Do Mayor RV 473 Op.57 n°2
Concierto en Do Mayor RV 474 Op.45 n°1
Concierto en Do Mayor RV 475 Op.40 n°18
Concierto en Do Mayor RV 476 Op.40 n°27
Concierto en Do Mayor RV 478 Op.45 n°4
Concierto en Do Mayor RV 479 Op.40 n°14
Concierto en Do Mayor RV 480 Op.4 n°4
Concierto en Do menor RV 481 Op.45 n°7
Concierto en Mib Mayor RV 483 Op.40 n°10

Concierto en Mi menor RV 484 Op.45 nº2
Concierto en Fa Mayor RV 485 Op.45 nº5
Concierto en Fa Mayor RV 486 Op.40 Nº19
Concierto en Fa Mayor RV 487 Op.40 nº6
Concierto en Fa Mayor RV 488 Op. 40 nº7
Concierto en Fa Mayor RV 489 Op. 40 nº21
Concierto en Fa Mayor RV 490 Op. 40 nº25
Concierto en Fa Mayor RV 491 Op. 40 nº13
Concierto en Sol Mayor RV 492 Op. 40 nº15
Concierto en Sol Mayor RV 493 Op. 40 nº26
Concierto en Sol Mayor RV 494 Op. 40 nº24
Concierto en Sol menor RV 495 Op. 40 nº20
Concierto en Sol menor RV 496 Op. 40 nº2
Concierto en La menor RV 497 Op.45 nº6
Concierto en La menor RV 498 Op.45 nº3
Concierto en La menor RV 499 Op.40 nº3
Concierto en La menor RV 500 Op. 57 nº1
Concierto en Sib Mayor RV 501 Op.45 nº8
Concierto en Sib Mayor RV 502 Op.40 nº11
Concierto en Sib Mayor RV 503 Op.40 nº23
Concierto en Sib Mayor RV 504 Op.40 nº22

Programación Docente de FAGOT VIII

Enseñanzas Superiores de Música Título superior de música (enseñanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FAGOT VIII

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	Vento Madeira								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE								12	Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña				oscarfagot@edu.xunta.es				Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento e perfeccionamento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas do instrumento, así como dos hábitos de estudo. Coñecemento dos diferentes criterios que condúzan a interpretación do repertorio máis representativo con valoración crítica, estilo propio e madurez creativa, así como a súa aplicación práctica na interpretación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Repertorio con Piano acompañante sendo inherente á súa esencia e existencia. Débese considerar tamén a estratexia de intentar relacionar dentro do posible, o contido propio da materia coa anteriormente mencionada e coa de Música de Cámara, permitindo que as tres se poidan complementar.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17
XERAIS	X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Mostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar aspectos técnicos e expresivos relacionados coa afinación e a calidade sonora.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10
Coñece-las diversas convencións interpretativas dos distintos períodos da música instrumental, especialmente os referidos á escritura rítmica e/ou ornamentación que permitan fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos favorecendo unha maior comprensión do feito musical.	T1, T2, T3, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X24, EI1, EI2, EI4, EI5
Aplicar a análise no estudo técnico e expresivo para unha mellor comprensión e interpretación do feito musical.	T1, T2, T3, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6
Dominar a lectura a primeira vista e memorización de textos musicais que faciliten a integración en calquer formación musical.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10
Dominar o proceso de montaxe e raspado das cañas que permita o alumno dispoñer do material máis axeitado as necesidades interpretativas.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X6, X8, X24, EI6
Interpretar obras e estudos de diferentes estilos en público con fidelidade ao texto e coherencia estilística, con especial atención a utilización do vibrato, articulacións e fraseo.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17, X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10

4. Contidos		
TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Técnica proposta	Dominio de toda a gama de articulacións, modos de ataque e timbres en tódalas tonalidades a unha velocidade mínima en semicorcheas de negra 80 tomando como referencia o método Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers Práctica do control da afinación e calidade do son en tódolos rexistros. Utilización de recursos como: dobre picado, respiración circular e outros empregados actualmente na música contemporánea.	TODAS
O estilo e a forma	Ampliación dos coñecementos sobre as estruturas musicais, fraseo, ornamentación, timbres, articulación e tempo e a súa adecuación aos diferentes estilos. Aplicación das regras de ornamentar ao repertorio do fagot de acordo coas esixencias das distintas épocas e estilos	TODAS
A interpretación	Preparación dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 4 obras e 2 estudos por cuatrimestre. Perfeccionamento da concentración, control da tensión física e da respiración nas actuacións en público. Adestramento permanente e progresivo do xesto en relación co texto musical. Adestramento permanente e progresivo da comunicación. Emprego das novas tecnoloxías para potenciar a creatividade.	TODAS
Memorización e lectura a vista	Adestramento progresivo da lectura a vista e da memorización a través dos repertorio proposto nas clases polo docente. Os alumnos interpretarán de memoria polo menos unha das obras programadas en cada cuatrimestre.	TODAS
Audicións	Interpretación nas audicións públicas organizadas polo departamento dun programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, que inclúa 2 obras e 6 estudos de estilos distintos, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas.	2
Total de sesións por cuatrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. - Clases, audicións e tutorías.	24		24
Non presenciais - Traballo persoal		276	276
Total de horas por cuatrimestre			300

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17,X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24,EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10	40%
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade o texto, e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación.	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,EI1,EI2,EI4,EI5,EI10	60%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Dicembro-)			
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. Valorarase a implicación do alumno/a e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, T17,X1, X3, X6, X8, X11, X13, X21, X24,EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10	40%
Audición pública	Valorarase o control técnico, fidelidade o texto, e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación.	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,EI1,EI2,EI4,EI5,EI10	60%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 4 obras de distintos estilos e 2 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento,fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,EI1,EI2,EI4,EI5,EI10	100%

EXTRAORDINARIA		
Audición pública	Proba práctica: programa integrado por repertorio para fagot e orquestra e/ou repertorio solista, acordado co docente, que inclúa 4 obras de distintos estilos e 2 estudos, así como as tonalidades propostas no curso, mostrando control técnico do instrumento, fidelidade o texto e coherencia no estilo interpretativo en concordancia coa forma e estética das pezas e a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas.	T13,T17,X1,X3,X6, X11,X13,X21,E11,EI 2,EI4,EI5,EI10

100%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

4º Curso VIII

.Estudios:

- Bitsch, M. - 20 Estudos
- Boutry, R. - 12 Estudios atonales
- Obradous, F. - Gammes et exercices journaliers
- Piard, M. - 90 études pour le basson (vol. 2)
- Pivonka, K. - Virtuozni étude pro Fagot
- Ronnes R. - 16 Studies for The Orchestra Bassoonist

Obras de referencia:

- Arnold: Fantasy for bassoon Op.86
- Berg, O. – Vértigo
- Berwald, F - Konzertstück
- Boutry, R. - Interferences
- Denisov, E. - Sonata
- Dubois, - Sonatine - Tango
- Dutilleux, H. Sarabande et Cortège
- Hummel, J.N. – Gran Concierto
- Jolivet – Concerto for Bassoon, String Orchestra, Harp and Piano
- Nusio, O – Variations on a Arietta by Pergolesi
- Stockhausen - In Freundschaft
- Villalobos, H. - Ciranda das sete Notas
- Vivaldi, A - Concierto en Do Mayor RV 466 Op.40 n°12
- Concierto en Do Mayor RV467 Op.40 n°5
- Concierto en Do Mayor RV 469 Op.40 n°8
- Concierto en Do Mayor RV 471 Op.40 n°9
- Concierto en Do Mayor RV 472 Op.40 n°1
- Concierto en Do Mayor RV 473 Op.57 n°2
- Concierto en Do Mayor RV 474 Op.45 n°1
- Concierto en Do Mayor RV 475 Op.40 n°18
- Concierto en Do Mayor RV 476 Op.40 n°27
- Concierto en Do Mayor RV 478 Op 45 n°4
- Concierto en Do Mayor RV 479 Op.40 n°14
- Concierto en Do Mayor RV 480 Op.4 n°4
- Concierto en Do menor RV 481 Op.45 n°7
- Concierto en Mib Mayor RV 483 Op.40 n°10
- Concierto en Mi menor RV 484 Op.45 n°2
- Concierto en Fa Mayor RV 485 Op.45 n°5
- Concierto en Fa Mayor RV 486 Op.40 N°19
- Concierto en Fa Mayor RV 487 Op.40 n°6
- Concierto en Fa Mayor RV 488 Op. 40 n°7
- Concierto en Fa Mayor RV 489 Op. 40 n°21

Concierto en Fa Mayor RV 490 Op. 40 nº25
Concierto en Fa Mayor RV 491 Op. 40 nº13
Concierto en Sol Mayor RV 492 Op. 40 nº15
Concierto en Sol Mayor RV 493 Op. 40 nº26
Concierto en Sol Mayor RV 494 Op. 40 nº24
Concierto en Sol menor RV 495 Op. 40 nº20
Concierto en Sol menor RV 496 Op. 40 nº2
Concierto en La menor RV 497 Op.45 nº6
Concierto en La menor RV 498 Op.45 nº3
Concierto en La menor RV 499 Op.40 nº3
Concierto en La menor RV 500 Op. 57 nº1
Concierto en Sib Mayor RV 501 Op.45 nº8
Concierto en Sib Mayor RV 502 Op.40 nº11
Concierto en Sib Mayor RV 503 Op.40 nº23
Concierto en Sib Mayor RV 504 Op.40 nº22

Programación Docente de HISTORIA DOS INSTRUMENTOS FAGOT

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA HISTORIA DOS INSTRUMENTOS FAGOT

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE						3			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña								Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da evolución histórica dos instrumentos. Coñecemento das características construtivas, funcionamento acústico e posibilidades técnicas e expresivas con relación ao repertorio.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T10, T13
XERAIS	X9, X10, X12, X14, X15, X20, X25
ESPECÍFICAS	EI2, EI4, EI6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Recoñecer auditivamente as diferentes características do Fagot o longo da súa historia.	T3,T4,T8,X9,X20,EI6
Coñecer en cada época as relacións entre constructor-intérprete-compositor e o seu resultado no desenvolvemento do Fagot.	T1,T2,T4,T6,T10,T13,X9,X10,X12,X14,X20,X25,EI6
Coñecer as diversas convencións interpretativas do repertorio fagotístico especialmente as referidas a escritura rítmica ou a ornamentación.	T1,T2,T4,T6,T10,T13,X9,X10,X14,X15,EI2,EI4,EI6
Audicións comparadas das obras máis representativas dende o século XVII ó XX interpretadas con instrumentos orixinais e actuais.	T3,T4,T8,T10,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X25,EI6
Coñecer as diferencias entre as dúas grandes escolas francesa e alemana.	T1,T2,T4,T6,T10,T13,X9,X10,X14,EI6

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Antecesoros populares do Fagot nas diferentes culturas.	Instrumentos de dobre lingüeta en Grecia. Idade Media. Renacemento.	2
Evolución do Dulcián dende o século XVI ata o XVII.	O Dulcián en Europa e España, así como a súa importancia na música sacra. Repertorio do Dulcián. Papel do Dulcián na música da época. Selma e Salaverde.	3
Evolución do Fagot dende o século XVII ó XX	Evolución e adaptación do fagot solista, na orquestra e no repertorio camerístico. Evolución mecánica e tímbrica. Grandes intérpretes dos séculos XVIII, XIX e XX. Relación intérprete construtor.	4
A escola francesa e a alemana	Diferencias acústicas do Fagot Francés e Alemán, e como afectan a interpretación. Características principais das dúas grandes escolas francesa e alemá. W. Heckel e as súas achegas o desenrolo do fagot actual.	3
O século XX.	A música do século XX. As vangardas e o fagot. Efectos no fagot.	2
Avaliación	Traballo escrito de investigación. Proba escrita.	2
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación DoceT16nte

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. - Exposicións maxistras, avaliación e exposición e debate de traballos:	16		16
Presencial. - Tutorías	2		2
Non presenciais. - Actividades complementarias e traballo persoal.		72	72
Total de horas por cuatrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
---------------------------	-------------------------	------------------------	-------------

ORDINARIA

AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)

Seguimento continuo	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T1,T2,T3,T4,T6,T7,T8,T10,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X20,X25,E12,E14,E16	40%
Traballo práctico e exame escrito	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade. Valorarase a calidade das fontes consultadas e a presentación, coherencia e corrección na redacción do traballo. Proba escrita na que se valorará a capacidade para comunicar de forma clara e sinxela o desenvolvemento das cuestións plantexadas.	T1,T2,T3,T4,T6,T7,T8,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X20,X25,E16	60%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Seguimento continuo	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T1,T2,T3,T4,T6,T7,T8,T10,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X20,X25,E12,E14,E16	40%
Traballo práctico e exame escrito	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade. Valorarase a calidade das fontes consultadas e a presentación, coherencia e corrección na redacción do traballo. Proba escrita na que se valorará a capacidade para comunicar de forma clara e sinxela o desenvolvemento das cuestións plantexadas.	T1,T2,T3,T4,T6,T7,T8,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X20,X25,E16	60%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Traballo práctico	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade. Valorarase a calidade das fontes consultadas e a presentación, coherencia e corrección na redacción do traballo.	T1,T2,T3,T4,T6,T7,T8,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X20,X25,E16	40%
Exame escrito	Proba escrita na que se valorará a capacidade para comunicar de forma clara e sinxela o desenvolvemento das cuestións plantexadas.	T1,T2,T3,T6,T13,X9,X12,X14,X15,X20	60%

EXTRAORDINARIA

Traballo práctico	Traballo escrito de investigación, no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade. Valorarase a calidade das fontes consultadas e a presentación, coherencia e corrección na redacción do traballo.	T1,T2,T3,T4,T6,T7,T8,T13,X9,X10,X12,X14,X15,X20,X25,E16	40%
Exame escrito	Proba escrita na que se valorará a capacidade para comunicar de forma clara e sinxela o desenvolvemento das cuestións plantexadas.	T1,T2,T3,T6,T13,X9,X12,X14,X15,X20	60%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- Baines, A. - Woodwindinstruments and their history. N. York. W.W.Norton &Co. 1962
- Brown, C. - Classical and Romantic Performing Practice 1750-1900 (Oxford: Oxford University Press, 1999).
- Bukopzer, M. - Music in the Baroque Era. N.York. W.W.Norton&Co., 1947.
- Dart, T. - La Interpretación de la música (Madrid: A. Machado Libros, 2002).
- Dibelius,U. - La música contemporánea a partir de 1945 (Madrid: Akal, 2004).
- Donnington, R. - Baroque music. Style and Performance
- Downs, P.G. - La música clásica (Madrid: Akal, 1998).
- Fuzeau.J.M. - Méthodes e Traités Basson
- Lawson, C. e Stowell, R. - La Interpretación Histórica de la Música: una introducción (Madrid: Alianza Editorial, 2005).
- Mather .B.B and Lasocki.D. - Free Ornamentation in WoodWind Music 1700-1775
- Mather, B.B. - Free ornamentation in Woodwind Music. N.York. Mc Ginnis & Marx, 1976
- Mather, B.B. - Interpretation of French music 1675-1775. Id.1973.
- Mather, B.B. - The classical woodwind cadenza. Id. 1978
- Michael Talbot, - Vivaldi
- Morgan, R.P. - La música del siglo XX (Madrid: Akal, 1994).
- Mozart, L. - A treatise on the fundamental principles of violin playing (1753).(trad. inglesa). OxfordUniv. Press.
- Neumann, F. - Ornamentation on the (Post-)Baroque music (with special emphasis on J.S.Bach). PrincetonUniv. Press, 1978.
- Sadie, S. - The New Grove Dictionary of Musical Instruments
- Sadie, S.e Jacobs, A. - The New Grove Dictionary of Music and Musicians (London: Macmillan, 1980)..
- Tranchefort.F. - Los Instrumentos Musicales del Mundo
- Veilhan, J.C. - Les Régles de l'Interprétation Musicale á l'Epoque Baroque Alphonse Leduc, 1982.
- Vester, F. - W.A. Mozart: On the Performance of the Works for Wind Instruments. Broekmans&Van Poppel, 1999.

Programación Docente de PEDAGOXÍA E DIDÁCTICA INSTRUMENTAL

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA PEDAGOXÍA E DIDÁCTICA INSTRUMENTAL

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	Vento Madeira								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña								Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Preparación para a práctica docente. Desenvolvemento da capacidade de transmisión dos coñecementos adquiridos. Estudo das estratexias e recursos didácticos necesarios para a docencia.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T8, T15
XERAIS	X5, X10, X19, X24, X25, X26
ESPECÍFICAS	EI6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Seleccionar e elaborar materiais de ensino/aprendizaxe en función dos diferentes graos e ciclos e /ou idades das ensinanzas musicais regradas e non regradas.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X19, X24, X25, X26, EI6
Deseñar un proceso de avaliación sistemática das actividades utilizadas nas aulas que contemple aos alumnos, docentes, programacións e institucións implicados no proceso de ensino/aprendizaxe.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X19, X24, X25, X26, EI6
Dominar as diversas posibilidades que nos ofrecen as novas tecnoloxías na preparación e impartición dos contidos.	T1, T2, T3, T4, T15, X5, X24, X25
Argumentar e expresar verbalmente e por escrito os puntos de vista propios sobre as cuestións presentes nos principais textos de carácter pedagóxico.	X10, X19, X24, X25, X26, EI6

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Selección e elaboración de materiais didácticos	Revisión sistemática das principais coleccións de estudos e exercicios dos séculos XIX e XX. Elaboración dun conxunto de recursos materiais axeitados para un curso ou ciclo do Grao Elemental ou Profesional de Música. Argumentación e defensa dos puntos de vista propios sobre cuestións pedagóxicas. Análise do contido dos principais textos teórico-pedagóxicos en lingua castelá referidos ao fagot.	9
Deseño de unidades didácticas	Elaboración dunha Unidade Didáctica destinada a un curso de Grao Elemental da especialidade. Elaboración dunha Unidade Didáctica destinada a un curso de Grao Profesional da especialidade. Elaboración dunha Unidade Didáctica destinada a un curso ou ciclo dunha Escola de Música.	4
Recursos musicais na WEB	Pescuda de material musical axeitado para o seu uso nas aulas nos foros especializados, WEBS de partituras gratuítas, YouTube, e recursos similares.	2
Desenvolvemento dunha clase práctica	Aplicación dos contidos desenvolvidos ao longo do cuatrimestre nunha sesión práctica .	1
Total de sesións por cuatrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. Exposición maxistral, exposición práctico-teórica e lectura guiada - comentario de fontes.	16		16
Presencial. - Tutorías	2		2
Non presenciais. - Actividades complementarias e traballo persoal.		72	72
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Exame escrito Traballo persoal	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantadas nunha proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre. Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X10,X19,X25,X26,EI6	70%
Seguimento do traballo de clase	Valoración da asistencia, participación activa, iniciativas ...	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X10,X19,X24,X25,X26,EI6	30%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Exame escrito Traballo persoal	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantadas nunha proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre. Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X10,X19,X25,X26,EI6	70%
Seguimento do traballo de clase	Valoración da asistencia, participación activa, iniciativas ...	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X10,X19,X24,X25,X26,EI6	30%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X19,X25,X26	60%
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X10,X19,X25,X26,EI6	40%

EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Valoraranse as capacidades de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantadas na proba escrita, que versará sobre os contidos tratados durante o cuadrimestre.	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X19,X25,X26	60%
Traballo persoal	Valoraranse as capacidades de claridade conceptual, síntese e desenvolvemento a través da presentación por escrito e posterior exposición pública dun pequeno traballo de investigación, no que o discente debe presentar un tema relacionado coa materia dun xeito orixinal, cun uso axeitado das fontes dispoñibles e evitando o plaxio en todo momento.	T1,T2,T3,T4,T8,T15 X5,X10,X19,X25,X26,EI6	40%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

BARRAUD, H. Para comprender a música contemporánea. Laiovento, 1996
BUKOPZER, M. Music in the Baroque Era. N.York. W.W.Norton&Co., 1947.
BROUWN, C. Classical and Romantic Performing Practice 1750-1900 (Oxford UP, 1999). DONNINGTON, R. Baroque music. Style and Performance
DIBELIUS, ULRICH. La música contemporánea a par tir de 1945. Akal, 2004
FORDHAM, J.. Jazz. Raices, 1994
JURADO, J. Guia para la programación didáctica y las U.U.D.D. Dos acordes
Lehmann, A. (2007). Psychology for Musicians Understanding and Acquiring the Skills. Oxford UP
Lozano Rodríguez, J. (2007, marzo 21). Bases psicológicas y diseño curricular para el grado elemental de música. Universitat de València, Valencia. McGill, D. (2007). Sound in Motion: a Performer's Guide to Greater Musical Expression. Bloomington: Indiana University Press.
MICHELS, ULRICH. Atlas de música 1 e 2. Alianza Música, 1992
MORGAN, ROBERT P. La música del siglo XX. Akal 1994.

Bibliografía específica:

ALLARD, M. Methode de Basson. Billaudot
GALLOIS, P. The Techniques of bassoon playing. Barenreiter
GIAMPIERI, A. Metodo Progressivo. Ricordi. HARA, L. Hara fagottiskola. EMB
KOPPRASCH. 60 Studies. IMC.
LANGWILL, L. G. The Bassoon and Contrabassoon. MILDE, L. 75 Etudes, OP.24, OP.26.
OUZOUNOFF, A. Actuellement Le Basson. Salabert
PENAZZI, S. Metodo per fagotto. Suvini Zerboni
SELTMANN ANGERHÖFEN Das Fagott. DVFM
VESRTER, F. W.A. Mozart. On the Performance of the Works for Wind Instruments. Broekmans&Van Poppel, 1999.

Catálogos:

B.BULLING. Fagott Bibliographie. editions Heinrichshofen Bücher
B.KOENIGSBECK. Bassoon Bibliography. Musica Rara.
LA VILLETTE. Le Bassoon Institut de pedagogie musicale et chorégraphique

Revistas e periódicos especializados:

The double reed IDRS International
Association Fou de bassoon
Quodlibet
BOE e DOG

Programación Docente de REPERTORIO ORQUESTAL FAGOT I-IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA REPERTORIO ORQUESTAL FAGOT I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña				oscarfagot@edu.xunta.es				Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e práctica da literatura orquestral. Afondamento se é o caso, dos roles de cada instrumento dentro da sección. Desenvolvemento se é o caso, das capacidades técnicas e expresivas dos instrumentos afíns. Estudo da práctica dos instrumentos afíns se é o caso, no repertorio orquestral.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Instrumento.
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13
XERAIS	X3, X6, X8, X10, X11, X15
ESPECÍFICAS	E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar obras representativas do repertorio orquestral de acordo ó nivel instrumental do alumno.	T1, T3, T6, T13, X3, X6, X8, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
2. Coñecer a problemática dos distintos instrumentos e de cada combinación instrumental nas que interveña o alumno, aprendendo a adaptarse ás peculiaridades sonoras.	T1, T3, T6, T13, X6, X8, X10, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
3. Diferenciar o seu papel como integrante de formacións, aprendendo a controlar a súa función.	T1, T3, T6, T13, X6, X8, X10, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
4. Ampliación dos coñecementos sobre as estruturas musicais, fraseo, ornamentación, timbres, articulación e tempo e a súa adecuación aos diferentes estilos. Aplicación das regras de ornamentar ao repertorio da fagot de acordo coas esixencias das distintas épocas e estilos. Utilización de recursos como: dobre picado, iniciación a utilización da respiración circular, e outros empregados actualmente na música contemporánea.	T1, T3, T6, T13, X3, X6, X8, X10, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
5. Empregar unha ampla e variada gama sonora, axustando o son en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades estilísticas e interpretativas de cada obra.	T1, T3, T6, T13, X3, X6, X8, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Traballo da unidade sonora.	1.1. Timbre, vibrato, afinación, respiración, ataques... 1.2. Articulación, ritmo, agónica e dinámica. 1.3. Fraseo.	TODAS
Estudo da sonoridade orquestral	2.1. Equilibrio de planos, rol a desempeñar na orquesta (acompañamento, solista, contrapunto, etc.)	TODAS
Interpretación	3.1 Interpretación do repertorio orquestral básico de diferentes estilos. 3.2. Interpretación acorde coa época e autor. 3.3. Análise da (obra/as). 3.4. Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.	TODAS

Práctica de lectura a primeira vista	4.1. Obras de menor dificultade, respetando e cuidando a interpretación de todos os detalles da obra	TODAS
Interpretación pública	5.1. Interpretación -nas audicións públicas organizadas polo departamento- dun programa integrado polo repertorio orquestral para fagot e contrafagot sinalado para cada cuadrimestre na bibliografía incluídos nos métodos de extractos orquestrais citados igualmente en dito apartado. 5.2. Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas capacidades.	2
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. - Clases prácticas y Audición.	16		16
Non presenciais. - Trabajo persoal.		74	74
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Seguimento continuo	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. - Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T3, T6, T13,X3, X6, X8, X10, X11, X15,E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10	50%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiñatada-Decembro-)

Seguimento continuo	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. - Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T3, T6, T13,X3, X6, X8, X10, X11, X15,E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10	50%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Audición pública	Proba práctica: programa integrado polo repertorio orquestral para fagot e contrafagot sinalado para cada cuadrimestre na bibliografía incluídos nos métodos de extractos orquestrais citados igualmente en dito apartado. Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía non desenvolvemento e aplicación destas capacidades.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	100%
------------------	--	---	------

EXTRAORDINARIA

Audición pública	Proba práctica: programa integrado polo repertorio orquestral para fagot e contrafagot sinalado para cada cuadrimestre na bibliografía incluídos nos métodos de extractos orquestrais citados igualmente en dito apartado. Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía non desenvolvemento e aplicación destas capacidades.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	100%
------------------	--	---	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Righini, F. - II Fagotto in Orchestra
Ed. Breitkopf - Orchesterstudien für Kontrafagott
The Orchestra Musician's Library
Orchester Probespiel Fagott

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Repertorio Cuadrimestral:

I

Beethoven, L - Sinfonía nº 5
Beethoven, L - Violin concerto op. 61
Brahms, J. - Concierto para violín
Mozart, W.A. - A Frauta Máxica Mozart, W.A.
Mozart, W.A. - As Bodas de Fígaro
Mozart, W.A. - Sinfonía K. 550 en Sol m
Mozart, W.A. - Sinfonía Jupiter en Do M
Wagner, R. - Rienzi
Mahler, G. - Das Lied von der Erde (Contrafagot)

II

Mozart, W.A. - Sinfonía K.543 en Mib M
Mozart, W.A. - Sinfonía K.504 en Re M
Mozart, W.A. - Concerto per piano K.482
Ravel, M. - Bolero
Ravel, M. - Rapsodia Española
Rossini, G. - El Barbero de Sevilla
Tchaikovsky, Sinfonía nº 4
Beethoven, L - Fidelio (Contrafagot)
Brahms, J. - Sinfonía nº 4 (Contrafagot)

III

Brahms, J. - Sinfonía nº 1
Brahms, J. - Sinfonía nº 2
Donizetti, - Una Furtiva Lágrima
Haydn, J. - Sinfonía nº 8 "Reine"
Tchaikovsky, Sinfonías nº 4 , 5 y 6
Strauss, R. - Till Eulenspiegel
Wagner, R. - Rienzi (Contrafagot)

IV

Berlioz, H. - Sinfonía Fantástica op. 14
Brahms, J. - Sinfonía nº 3
Brahms, J. - Sinfonía nº 4
Ravel, M. - Rapsodia Española
Rimsky Korsakov – Scheherezade
Stravinsky, I. - Consagración de la Primavera
Brahms, J. - Sinfonía nº 4 (Contrafagot)
Strauss, R. - Tod und Verklärung (Contrafagot)

Programación Docente de REPERTORIO ORQUESTAL FAGOT I-IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA REPERTORIO ORQUESTAL FAGOT I-IV

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	FAGOT
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE					3,5	3,5			Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Óscar Araújo Comesaña				oscarfagot@edu.xunta.es				Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e práctica da literatura orquestral. Afondamento se é o caso, dos roles de cada instrumento dentro da sección. Desenvolvemento se é o caso, das capacidades técnicas e expresivas dos instrumentos afíns. Estudo da práctica dos instrumentos afíns se é o caso, no repertorio orquestral.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Dado o seu carácter eminentemente práctico, a sinerxía principal dáse coa disciplina de Instrumento.
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T13
XERAIS	X3, X6, X8, X10, X11, X15
ESPECÍFICAS	E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Interpretar obras representativas do repertorio orquestral de acordo ó nivel instrumental do alumno.	T1, T3, T6, T13, X3, X6, X8, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
2. Coñecer a problemática dos distintos instrumentos e de cada combinación instrumental nas que interveña o alumno, aprendendo a adaptarse ás peculiaridades sonoras.	T1, T3, T6, T13, X6, X8, X10, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
3. Diferenciar o seu papel como integrante de formacións, aprendendo a controlar a súa función.	T1, T3, T6, T13, X6, X8, X10, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
4. Ampliación dos coñecementos sobre as estruturas musicais, fraseo, ornamentación, timbres, articulación e tempo e a súa adecuación aos diferentes estilos. Aplicación das regras de ornamentar ao repertorio da fagot de acordo coas esixencias das distintas épocas e estilos. Utilización de recursos como: dobre picado, iniciación a utilización da respiración circular, e outros empregados actualmente na música contemporánea.	T1, T3, T6, T13, X3, X6, X8, X10, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10
5. Empregar unha ampla e variada gama sonora, axustando o son en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades estilísticas e interpretativas de cada obra.	T1, T3, T6, T13, X3, X6, X8, X11, X15, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Traballo da unidade sonora.	1.1. Timbre, vibrato, afinación, respiración, ataques... 1.2. Articulación, ritmo, agónica e dinámica. 1.3. Fraseo.	TODAS
Estudo da sonoridade orquestral	2.1. Equilibrio de planos, rol a desempeñar na orquesta (acompañamento, solista, contrapunto, etc.)	TODAS
Interpretación	3.1 Interpretación do repertorio orquestral básico de diferentes estilos. 3.2. Interpretación acorde coa época e autor. 3.3. Análise da (obra/as). 3.4. Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.	TODAS

Práctica de lectura a primeira vista	4.1. Obras de menor dificultade, respetando e cuidando a interpretación de todos os detalles da obra	TODAS
Interpretación pública	5.1. Interpretación -nas audicións públicas organizadas polo departamento- dun programa integrado polo repertorio orquestral para fagot e contrafagot sinalado para cada cuadrimestre na bibliografía incluídos nos métodos de extractos orquestrais citados igualmente en dito apartado. 5.2. Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía no desenvolvemento e aplicación destas capacidades.	2
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. - Clases prácticas y Audición.	16		16
Non presenciais. - Trabajo persoal.		89	89
Total de horas por cuadrimestre			105

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Seguimento continuo	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. - Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T3, T6, T13,X3, X6, X8, X10, X11, X15,E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10	50%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Seguimento continuo	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe. - Valorarase a implicación do alumno e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T3, T6, T13,X3, X6, X8, X10, X11, X15,E11, E12, E13, E14, E15, E18, E19, E10	50%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética dos extractos orquestrais, a capacidade artística e de comunicación.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Audición pública	Proba práctica: programa integrado polo repertorio orquestral para fagot e contrafagot sinalado para cada cuadrimestre na bibliografía incluídos nos métodos de extractos orquestrais citados igualmente en dito apartado. Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía non desenvolvemento e aplicación destas capacidades.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	100%
------------------	--	---	------

EXTRAORDINARIA

Audición pública	Proba práctica: programa integrado polo repertorio orquestral para fagot e contrafagot sinalado para cada cuadrimestre na bibliografía incluídos nos métodos de extractos orquestrais citados igualmente en dito apartado. Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación, a autonomía non desenvolvemento e aplicación destas capacidades.	T13,X3,X6,X15,E11, E12,E13,E14,E15,E18, E19,E10	100%
------------------	--	---	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

REFERENCIAS BÁSICAS

Righini, F. - Il Fagotto in Orchestra
Ed. Breitkopf - Orchesterstudien für Kontrafagott
The Orchestra Musician's Library
Orchester Probespiel Fagott

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS

Repertorio Cuatrimestral:

V

Beethoven, L. - Sinfonía nº 5
Berlioz, H. - Sinfonía Fantástica op. 14
Bizet, G. - Carmen
Mozart, W.A. - Sinfonía K.425 en Do M
Mozart, W.A. - Così fan tutte
Mozart, W.A. - Sinfonía K.543 en Mib M
Mozart, W.A. - Sinfonía Jupiter en Do M
Mozart, W.A. - Concerto per piano K.466
Shostakovitch, D. - Sinfonía nº 9
Weber, C.M. - Der Freischütz
Mahler, G. - Sinfonía nº 4 (Contrafagot)
Brahms, J. - Sinfonía nº 3 (Contrafagot)
Ravel, M. - 2º Concierto para la mano izquierda (Contrafagot)

VI

Brahms, J. - Sinfonía nº 2
Brahms, J. - Variaciones sobre un tema de Haydn
Beethoven, L. - Sinfonía nº 4
Brahms, J. - Sinfonía nº 4
Ravel, M. - Klavierkonzert G - Dur
Schumann, R. - Sinfonie 1 B - Dur op.38
Smetana, B. - Die verkaufte Braut (overture)
Strauss, R. - Also sprach Zarathustra
Strauss, R. - Der Rosenkavalier (Contrafagot)
Mahler, G. - Sinfonía nº 5 (Contrafagot)
Brahms, J. - Sinfonía nº 1 (Contrafagot)

Programación Docente de TCECORP FAGOT

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TCECORP FAGOT

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	Fagot
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	VENTO MADEIRA								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Ricardo Pazo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Ricardo Pazo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	2
ETCS/ CUADRIMESTRE				2					Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Oscar Araújo Comesaña				oscarfagot@edu.xunta.es				Venres 9:00 – 10:00	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento básico da estrutura e función do aparato locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ó estudo e a actuación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15
XERAIS	X8, X21, X24, X25
ESPECÍFICAS	E14, E16, E18, E110

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Observar e valorar as situacións específicas produtoras de ansiedade na interpretación dos nosos instrumentos.	T2, T6, T13, X8, X24, X25, E14, E16, E18, E110,
Recoñecer a sintomatoloxía específica do instrumentista fronte ó seu propio instrumento.	T1, T2, T6, T13, X8, X24, X25, E14, E16, E18, E110
Discernir os pensamentos negativos produtores de angustia e estrés ante as audicións, concertos ou exames.	T1, T2, T6, T7, T11, T15, X24, X25, E14, E16, E18, E110,
Coñecer e aplicar as principais técnicas de autocontrol emocional existentes adaptada ó seu propio instrumento.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, X8, X21, X24, X25, E14, E18, E110,
Aprender a recoñecer ós hábitos posturais incorrectos e activar os mecanismos para a súa corrección.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, X8, X21, X24, X25, E14, E18, E110,

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Respiración	Tipos de respiración - Papel da respiración na ansiedade e na relaxación.	Todas
Hábitos posturais	Posición sentada - posición de pé.	Todas
A tonicidade muscular	Control da tonicidade muscular: Exercicios de quecemento - Estiramientos.	Todas
A ansiedade e o estrés	Visualización como medio para a relaxación e autocontrol.	Todas
Avaliación	Redacción de traballos escritos dirixidos por o profesor, recompilados nun portafolio. Proba escrita.	1
Total de sesións por cuadrimestre		16

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Presenciais. Clases prácticas, exposición teórica do profesor, titorías e audición.	32		32
Non presenciais. Pescuda de información e traballo persoal.		28	28
Total de horas por cuadrimestre			60

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Seguemento continuo	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T6,T7,T11,T13,T15, X8,X21,X24,EI4,EI6 ,EI10	50%
Exame escrito Traballo práctico	Valorarase a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas. Valorarase a redacción de traballos escritos, recompilados nun portafolio como resultado do traballo realizado e dirixido polo profesor nas clases.	T1,T2,T3,T6,T7,T11 ,T13,T15,X25,EI8	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Seguemento continuo	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe.	T6,T7,T11,T13,T15, X8,X21,X24,EI4,EI6 ,EI10	50%
Exame escrito Traballo práctico	Valorarase a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas. Valorarase a redacción de traballos escritos, recompilados nun portafolio como resultado do traballo realizado e dirixido polo profesor nas clases.	T1,T2,T3,T6,T7,T11 ,T13,T15,X25,EI8	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame escrito	Valorarase a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas.	T3,T6,T13	80%
Traballo práctico	Traballo escrito de investigación no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia, valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade. Valorarase a calidade das fontes consultadas e a presentación, coherencia e corrección na redacción do traballo.	T1,T2,T3,T6,T7,T11 ,T13,T15,X25,EI8	20%
EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Valorarase a capacidade de síntese e de desenvolvemento sobre as cuestións plantexadas.	T3,T6,T13	80%
Traballo práctico	Traballo escrito de investigación no que o alumno debe presentar un tema relacionado coa materia, valorándose a profundidade con que se presentan os contidos así como a súa orixinalidade. Valorarase a calidade das fontes consultadas e a presentación, coherencia e corrección na redacción do traballo.	T1,T2,T3,T6,T7,T11 ,T13,T15,X25,EI8	20%

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Bang-Rouhet, P. (2009). ¿Qué nos jugamos cuando hablamos en público? comprende su miedo escénico y cómo controlarlo. Barcelona: Alienta.

Dalia Cirujeda, G. (2004). Cómo superar la ansiedad escénica en músicos: un método eficaz para dominar los «ner vios» ante las actuaciones musicales. Mundimúsica. Dalia Cirujeda, G. (2006). El músico: una introducción a la psicología de la interpretación musical. Alcorcón (Madrid): Mundimúsica.

Gallwey, W. T. & Vergara, V.J. (2010) - El juego interior del tenis. Málaga: Editorial Sirio

Green, B. (1986). The inner game of music (1º ed.). Garden City N.Y.: Anchor Press/Doubleday. Green, B. (1991a). The inner game of music workbook: for band. Chicago: GIA Publications,.

Green, B. (1991b). The inner game of music workbook: for full orchestra. Chicago: GIA Publications,.

Herrigel, Eugen, Editorial Kier & Suzuki, Daisetz, T. (2005) Zen en elAr te del Tiro con Arco / Zen in the Art of Archery. Editorial Kier

Jaen, R. (1992). Patología de tronco y miembros superiores en músicos profesionales. Revista de la Sociedad Médica Hospital San Juan de Dios.

Kaspersen, M. (s.f.). Estudio de la ansiedad producida por la actuación entre los estudiantes de música noruegos. The European journal of psychiatry (edición en español). Kovács, G. (2010). Ejercicios preparatorios para instrumentistas: (método Kovács). Barcelona: Graó.

Lehmann, A. (2007). Psychology for musicians understanding and acquiring the skills. Oxford [New York]: Oxford University Press. Marinovic, M. (s.f.). La ansiedad escénica en intérpretes musicales chilenos. Revista musical chilena.

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA
Conservatorio Superior de Música de Vigo

CSMV
CONSERVATORIO SUPERIOR
DE MÚSICA DE VIGO

galicia

Rosset i Llobet, J. (2010). El cuerpo del músico: manual de mantenimiento para un máximo rendimiento (1o ed.). Badalona: Editorial Paidotribo. Rosset Llobet, J. (2005). A tono: ejercicios para mejorar el rendimiento del músico (1º ed.). Barcelona: Editorial Paidotribo.